

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 .
Helyesen hátszó bordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 .
Világra postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 .

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hálós és
szombat utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség hátrahagyott iratait
vagy megőrzésére nem vállaljuk.

Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Helyes szöveg ára 6 fillér.

NAGYVÁRAD, szept. 18

Kossuth Lajos regimentje.

Lobogó lángok este, nappal lengő zászlók, ünnepi beszédek... Kossuth ünnepe ez!

A ki egymagában egy félszázadon át hiába tekintett a haza elzárt határai felé, annak szelleméhez ma milliók lelke igyekszik fölemelkedni, hogy tanuljon lelkesedni, élni és halni a hazáért.

Fenséges találkozó ez! A szabadsághős és a szabaddá tett nép ölelkezése. Mennyi mondani való, mennyi édes remény, titkos vágy, elfojtott keserűség vár kitörésre, meghallgatásra, megvigasztalásra!

A mint a két szellem találkozik, a hűvösödő őszi lég egyszerre megenyhül. A néplelek örömmel ölelkezik Kossuth lelkével, épp úgy, a mint 1848-ban ölelkeztek. S a mint az 1848-iki ölelkezés hevében egyszerre megolvadtak a jobbság bilincsei, most is megolvadt Kossuth lelkének varázserejére egy félszázados babona.

Ez a félszázados babona, hogy a Kossuth-kultusz, a negyvennyolcadiki hősök ünneplése nem fér meg a dinasztikus hűséggel. Ki meri ma ezt állítani, ma, mikor az ünneplők sorában ott van a magyar képviselőház elnöke, Apponyi Albert gróf?

Kossuth lelke meghódította a magyar nemzetet teljesen.

Mit mondhatunk a nagy ünnepen mi? Mivel állhatunk elő, a mivel a találkozást örvendetesebbé tehetjük?

Kossuth neve lojális lett. Lojálisak ma a magyar hadsereg eszméje, a magyar külképviselet, a magyar bank?

Kossuth nevét a Kárpátoktól az Adriáig hódolattal említik. Meghódolnak-e ugyanott a magyar nyelvnek is?

Kossuthot ünnepli az egész művelt világ. S hány helye van a művelt világnak, a hol bennünket még csak nem is ismernek?!

Lesütött fővel, lángoló arczczal állunk Magyarország egykori kormányzója előtt — s az aggastyán szelleme elborulva sutogja:

— Elfogyott a regimentem...

*

Ah, az a regiment!

Nagyapáink meséiből jól ismerjük azt. Fialtal gyerekek, a kik még alig éltek, rohannak az ágyu torkának, meghalni, rideg sirba szállani röpke élet után, melynek még ábrándjai sem fakadhattak. Oszbe csavarodott fejű aggastyánok egy sorban küzdenek velök, hogy aztán büszkén, félelem nélkül lépjenek a szegény fája alá. Az Úr békés szolgálatára készülők ifjak barna honvédruhával cserélik fel a kék reverendát, az olvasó helyett kardot fognak kezükbe s a kik élni akartak az Úrnak, meghalnak a szabadságért. Gyöngé nők, repeső reményeket titkoló menyasszonyok, odaadó hitvesek, szerető édesanyák férfias bátorsággal küldik a golyó

elő testvérüket, vőlegényüket, férjüket, reményteljes fiaikat, hogy aztán egy életen keresztül gyászolják elestüket, öntözzék könnyeikkel sirjaikat.

Ime, ez Kossuth regimentje!

Férfiakká erősödött női lelkek, névtelen félistenekké magasztosult gyermekek és aggok, vér és könny regimentje!

De ennek a regimentnek nem is állhatott ellent semmi a világon. Ez a regiment törte le a félszázados előítéleteket, ez remegtette meg Zágrábot, Bécset, Nagyszebent és Turóc-Szent-Mártont, ez irta be a történelembe Nagysarlót, Isaszeghet, Komáromot, Piskit, Budavárát, ez tette halhatatlanná magát Kossuth Lajost.

Hova lett ez a regiment!

A fiatal gyerekek rohannak ma is a halálnak, de nem a harctéren, hanem a dorbézolásban. Az aggastyán nincs ma már velök egy sorban, hiszen kigunyolják őt s szemébe vágják a kor legujabb hazug jelszavát: le a tekintélyekkel! A gyöngé nők megerősödtek s ezernyi apró igényeik kielégítésére egyre örületesebb erőfeszítésre hajszolják a lassan gyöngévé váló erős nemet, mindenféle csak a pénz, az érdek a jelszó, mely bizony többet tesz özvegygyé és árvává, mint 1848 valamennyi gyilkos csatája.

Ime, ez a modern kor regimentje.

Hogy várhatnók ettől a regimenttől, hogy kivivja Kossuthék ideáljait? Jelszava nem: »előre!«, hanem: »lemondani!« Fegyvere nem a törvény és a nemzet elidegeníthetetlen ősi jogaihoz való

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZAJA.

Biharvármegye és Kossuth Lajos.

(Kossuth László, Lajos apjának egy eredeti levelével.)

Közlök: Karakas Károly és Zsák I. Adolf.

Kossuth Lajos születésének száz éves fordulójára alkalmából, mely, mint a tények mutatják, a magyar sajtó és társadalom terén nemzeti ünnepé nőtte ki magát, nem tartjuk fölöslegesnek azokat az érintkezési pontokat ismertetni, melyek e nagy világtörténelmi alak és megyénk között, Kossuthnak pénzügyminiszterré történt kinevezéseig létrejöttek.

Az idevágó adatok, melyeket a legkompetensebb forrásból: a megyei levéltárból merítünk, csoportosítva három kategóriába osztottuk, három érintkezési pontra vonatkozóak. Az első érintkezés a »Törvényhatósági Tudósítások« szerkesztése miatt való zaklatás és ennek kapcsán elfogatása idején, a második a »Pesti Hírlap« miatti üdvözlés, a harmadik

érintkezés pedig 1848 márcz. 27-én történt, a midőn Kossuth az összes ellentétes áramlatokat legyőzve mint nemzeti triumfátor a vármegye részéről feliratilag üdvözöltetett.

*

Ezernyolczszázharminczhat június hó 14-én, az ekkor éppen közgyűlést tartó Biharvármegye a pesti postáról egy terjedelmes levelet kapott, mely mellékleteivel együtt öt sűrűn irt ívet tett ki.

E levél egy akkor névszerint eléggé hangzatos fiatal férfitől, Kossuth Lajostól származott.

Nagy gravament panaszlott el benne a vármegyének, a mely az ő személyében a nemzet alkotmányán és becsületén esett.

Előadta, hogy miként a nem rég lefolyt 1832—6-iki diéta tárgyalásairól »Országgyűlési Tudósítások« címén magán levelezés jelleggel bíró kézirat értesítéseket adott ki, akként most az országgyűlés befejezése után a törvényhatóságok gyűléseire visszaszorított nemzeti közélet jelenségeiről és nyilvánulásai-

ról is egy új kézirati értesítés megindítására vállalkozott, a mely »Törvényhatósági Tudósítások« címet viselne és másfél vagy legfőlebb két ivnyi terjedelemben ötven forint évi előfizetés mellett, 1836 évi július elejétől kezdődőleg két heti időközben jelennék meg. Alig adta ki (máj. 15) azonban erre vonatkozó felhívását, június elsején Zlinszky János pest-megyei központi főszolgabíró saját lakásán őt meglátogatva élőszóval, mint előadta, nádori parancsra a Tudósítások szétküldése, illetőleg szerkesztésétől letiltotta. Másnap pedig e letiltást írásban is kiadta, melynek az átvételéről elismervényt kért! Ő maga jun. 3-iki kelettel adott is erről bizonyítványt, de azon kettős megjegyzéssel, hogy a szolgabíró sem a nádori parancsot, sem pedig megyei kiküldetését előtte, noha erre felszólította, nem igazolta, a mi pedig az 1723. évi 58. t. cz. 4. §-ába ütköző cselekmény. — Ezek alapján — mondja Kossuth Lajos — »a tettes kk. és RR-nek kegyes színe elébe viszem tehát fájdalmas panaszaikat azon sérelem felett, melyet nemcsak én szenvedtem, de személyemben a közös

UJ ÜZLET!!

REIN JAKAB czipő-, kalap- és férfi-divatruháza.

Nagyvárad, Zöldfa-utca, „Zöldfa“ szálloda.

A város rohamos fejlődése szükségessé tette, hogy az európai nagyvárosok mintájára czipő-, kalap- és férfi divatcikkben különlegességi üzletet rendezzék be, hol mindennemű férfi divatcikknek a legszébb és legegységesebb kivitelben kaphatók. — Férfi ingek, gallérok, kezeltők, harisnyák, sétabotok, kalapok, férfi- és gyermek lábbelők, pipere cikkek stb. óriási nagy választékban. — A n. é. közönség minden rétege, üzletben oly kiszolgálást nyer tartós, divatos, finom és elegáns áruim beszerzése mellett, hogy rövid idő alatt megvalósulva láthatom azon reményemet, hogy az egész városban a hálás közönség megjutalmazza törekvésemet azzal, hogy egyik a másiknak fogja ajánlani:

Vásároljunk Rein Jakabnál, mert ott hallatlan olcsó, jó, szép és elegáns minden. 314

Meglepetés! 8000 darab mintanyak- kendőt osztok szíjjel.

Szíves látogatást kér tisztelettel REIN JAKAB.

ragaszkodás, hanem a megalázkodás. Zászlajáról letépték a Szűz Máriás címet, leszakadt vele a babér is. Vezérei nem a legkiválóbbak, hanem a leghangsabbak, akik esztelenül toporzékolnak atyáik sirjain, melyeknek kegyeletes feliratait sem értik már sőrült elfogultságukban hadat indítanak Isten, hazafiság és család ellen.

Nem csoda, ha ekközben tudatlan vezérek alatt ereje fogytán a regiment is; s míg egy-egy tengerszemel elvesztünk hazánk testéből, a nemzet lelke vele megy csaknem teljesen veszendőbe.

Tengerek tűnnek el hatalmunkból — nem csoda, ha Kossuth szelleme elkomorodva sóhajtja:

— Elfogyott a regimentem ...

De miért nem jön az üzenet? Hiszen a nép lelkéből pattant nóta zengő ajkakon hirdeti, hogy ha még egyszer azt üzeni, mindnyájunknak el kell menni!

Jönni fog az üzenet, mert jönnie kell!

A mai ünnep nem mulhatik el nyomtalanul a nemzet történetében.

A patriárka egykoron álmában Isten elé emelkedett lelkével; küzdött a Teremtővel s vakmerően szólt:

— El nem bocsátalak, míg meg nem áldasz engem.

És megáldott: őt az Ur s nagy lett az ő nemzetsége.

Mi is fölemelkedünk ma Kossuth szelleméhez és mi se térjünk vissza onnan üres szívvél. El ne bocsássuk hazánk nagy fiának szellemét, míg át nem önti belénk az ő ideális lelkesedését, olthatatlan hazaszeretetét s rendületlen bizalmát a szebb jövőben. Csak akarnunk kell és mindezek megadatnak nekünk. S akkor egy új nemzedék támad, mely szegyenkezve fátyolt vetve a mai nekirvadult eszmékre, a siker biztos reményével fogja fölvenni az új harcokat a magyar nemzet további megerősítéséért.

Ne feledjük: mindnyájunknak el kell menni!

Ez lesz Kossuth igazi, győzedelmes regimentje!
Dr. K. A.

Kossuth-ünnep Nagy-Váradon.

A Kossuth-ünnepségek már tegnap kezdődtek Nagyváradon. A házakat még a kora reggeli órákban fellobogózták. A kereskedők is kifejezést adtak hazafias érzületüknek, s kirakataikat igen izlésesen feldíszítették. Majd minden kirakatban ott láthatni Kossuth arcképét, virágok, lobogók, nemzeti szalagok közt elhelyezve. Az esteli órákban pedig fényárban usztak a szegények ablakai épen úgy, mint a gazdagoké, hirdetve a magyar nemzet nagy ünnepét. Mondhatni, valami impozáns volt a kivilágítás, melyet Nagyvárad város hazafias közönsége rendezett a nagy nap előestéjén. Oriási nép tolongott az utcákon késő estig, gyönyörködve a szemképrázató látványban. — Impozáns képet nyújtottak kivilágítva a nagy középületek: a főgymnasium és jogakadémia hatalmas épülete, törvényszéki palota, megyeháza, reáliskola, kereskedelmi csarnok; a tanker. főigazgatóság, a Kath. Legényegylet háza és a Körözs mindkét partja. — A Bémer-téren messzire szórták fényüket a ragyogó betűk, melyekből e szó: »Kossuth« volt összeállítva.

A mai nap programja.

Ma, Kossuth Lajos nagy hazánkfia születésének 100-ik évfordulóján az üzletek mind zárva lesznek s a hivatalok is egész nap szünetelnek.

A hivatalos istentisztelet az újvárosi ev. ref. templomban 9 órakor fog megtartatni a következő sorrendben: I. Zoltár éneklés. II. Ima és prédikáció, tartja *Materny* Imre ág. ev. lelkész. III. Zoltár és Hymnusz éneklés. Az istentiszteleten az összes hatóságok, testületek képviselői megjelennek.

Az istentisztelet után a városházára vonul az ünneplő közönség, hol Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága 11 órakor rendkívüli díszközgyűlést tart a következő programmal.

1. Dr. *Beöthy* László főispán mint elnök tartja a megnyitó beszédet.

2. *Rádl* Odön ünnepi beszédet fog mondani, s indítványozza Kossuth Lajos nagy hazánkfia érdemeinek jegyzőkönyvi megörökítését.

3. *Hlatky* Endre indítványt tesz az iránt, hogy a város Kossuth Lajos arcképét 3000 korona költséggel festesse meg az új városháza közgyűlési terme részére, s hogy a város indítson mozgalmat Kossuth Lajos szobrának Nagyváradon leendő felállításáért iránt.

4. *Rimler* Károly polgármester bejelenti a tanács nevében az indítványokhoz való hozzájárulást.

5. *Szokoly* Tamás indítványt tesz, hogy a rendkívüli közgyűlésen elmondott beszédek egész terjedelmükben jegyzőkönyvbe foglaltassanak és kinyomattassanak.

6. Dr. *Beöthy* László főispán elnök ki mondja a határozatokat, s a jegyzőkönyv hitelesítése után a közgyűlést bezárja.

Ez alkalomból a városház nagyterme izlésesen lesz díszítve s a törvényhatósági bizottsági tagok magyar díszben, vagy fekete szalonnában jelennek meg.

Este a Szigligeti-színházban díszelőadás lesz, melyen a közönség ismét ünnepi öltözetben jelenik meg. Színpad kerület *Verő* György poetikus alkalmi darabja: a »*Bölcső és koporsó*«, mely két részből és egy nyílt változásból áll. A darab, melyet *Piáter* Imre rendez, Kossuth Lajos életéből a következő képeket öleli fel: I. Kossuth születése, (néma.) II. Aranylatodalom. III. M-gadjuk! (néma.) IV. Kossuth Cseledein (néma.) V. Aranylatodalom. VI. Kossuth menekülése a hazából (néma.) VII. Hungária gyásza (néma.) Az utolsó kép a Kerepesi temetőben, Kossuth Lajos sirjáját játszódnak le.

Barabás levele.

Nagyvárad város mai díszközgyűlésére tudvalevőleg *Barabás* Bástát, a város országgyűlési képviselőjét is meghívta. *Barabás* e tárgyban a következőleg válaszolt a polgármesternek:

Tekintetes

Rimler Károly ur,

Nagyvárad város polgármesterének.

Nagyvárad.

Mélyen tisztelt Polgármester ur!

Megkaptam szíves meghívását a f. é. szeptember 19-én, Kossuth Lajos születésének századik évfordulóján Nagyváradon tartandó istentisztelet és díszközgyűlésre.

Nagybecsű megemlékezéseteket hálás szívvel köszönöm. De köszönetemet nyomon követő

nemzeti jus is szenvedett, — a legalázatosabbban könyörögve, hogy a törvény s alkotmány engedte utakon ezen közsérelemnek orvoslására böltségek és esmeretes hazafiságok szerint a törvényszabta lépéseket kegyesen megtenni s igazságos ügyömtől kegyes pártfogásukat meg nem vonni méltóztassanak. (Megyei levéltár 747. XVII. 1836.)

Mint előrebocsátottuk, ekkor Biharmegye ép nyári közgyűlését tartotta, melyen az ellenzék *Beöthy* Odön élén nagy számmal volt képviselve; kiknek sorában a Kossuth-féle panaszlevél felolvasása nagy izgalmat keltett s oriási szótöbbséggel elhatározták, hogy a megye egy nádorhoz, mint Pestmegyéhez feliratot illetőleg átiratot intéz, melyben az 1723. évi 59. t. cikkben, a magánvelezés szabadságán esett súlyos sérelem rögtön orvoslását kéri.

Biharmegyének a nádorhoz intézett felirata 1836. jun. 13-án 1317 sz. a. kelt. Benne kifejti, hogy a Kossuth-tal történt ügyben az 1723. évi 59. t. cz. flagrans megsértését látja, s egyuttal a magánvelezési szabadság jogának végveszélyvel való fenyegetését. De ha másrészt a Kossuth-féle vállalatot nem magán, hanem nyilvános jellegűnek vesszük is, akkor sincs helye a letiltásnak, mert magyar törvény nem intézkedik erről: a mit pedig a törvény világosan nem tilt — így argumentál tovább a vármegye — az alkotmányos országban kizárólag nemzeti elhatározás tárgya. Mután pedig a megye a nádorban törvényeink sérthetlenségének buzgó és éber őrt szemlélté mindig, nem kételkedik ab-

ban, hogy e felirat kapcsán a letiltást visszavonják.

A Pestmegyéhez intézett átiratban pedig, mely ugyanakkor é ugyanazon szám alatt kelt, erős kételyének ad a vármegye kifejezést a fellet, hogy ilyesmi törvénysértés az ő tudtával, beleegyezésével, sőt hivatalos közge által történhetett; miért is az egész ügyre vonatkozólag információt kér.

A nádor válasza Biharmegye feliratára nem sokára megérkezett. (Aug. 31. kelt. Levélt. 839. XVII. 1836.) Azt mondja benne, hogy az a körülmény, miszerint Kossuth írott vállalata bizonyos meghatározott időpontokban és terjedelemben nemkülönbben előre megállapított ár mellett jelenik meg, az egésznek folyóirati jelleget kölcsönöz. Ilyet pedig előzetes engedély (s a mi ennek szükségesszerű következménye: cenzura) nélkül kiadni számos kir. rendelet tiltja. Es Kossuth ép ezt molasztotta el.

Ekközben Kossuth Lajos mitsem törődve a nádori megintés és letiltással a Törvényhatósági Tudósításokat megindította. A lap szélesebb rétegekben terjedt el mint a régi Országgyűlési Tudósítások és hatása is aránytalanul nagyobb volt. A vármegyék közgyűlésein lefolyt tárgyalásokat, elmondott jelesebb beszédeket, felmerült új eszméket s a municipális élet minden egyéb érdesebb mozzanatainak ismeretét köztulajdonná tévén, a reformpárt tagjai között a szellemi kapcsolatot fenntartotta, az irányegységet egyrésztől a szabadelvű haladásban, másrésztől pedig az alkot-

mányvédelem munkájában biztosítván, a mozgalmakat természetesen gyarapította.

E jelenségek természetesen nem kerülték ki a kormány figyelmét; mely elhatározá, hogy ezt a hatalmára nézve alkalmatlan lapot, melyhez cenzura útján nem férközhettek, bármilyen módon megszünteti. E célból József nádor szept. 30-án egy új, szigorú titalmi parancsot adott ki, melyet mint Pestmegye főispánja elnöki uton tudott *Dubraviczky* Simon első alispánnal, ki azt közbesítés végett a már említett *Zlinszky* főszolgabírónak adta át. Ez okt. 2-án újra személyesen kereste fel Kossuthot lakásán s átadván az »azonnali büntetés terhe alatt« szülő szigorú parancsot, ismét elismervényt kért és kapott tőle.

Kossuth Lajos és-revevén, hogy a főszolgabíró a maga eljárását megyei megbízalás útján nem igazolhatja, — ami alkotmányserülés, mert az 1723. évi 58. t. cz. 4. §-ába ütközik, — a törvényekkel különben sem meg egyeztetendő tilalomra nem hajolt, hanem az ügyet újra a megyéknek, tehát Biharmegyének is elpanaszolta. (Levélt. 934. XVII. 1836.)

* Az egész ügy jogi megvilágítása céljából szükségesnek tartjuk megjegyezni, hogy a megyei tisztviselők, a mint a megye közönsége által szabadon választottak, ugy *csak* a megye határozatánál fogva bocsájthatnak hivatalos eljárásba, tehát a kormánytól nem egyenesen, közvetlenül, hanem a kormány útján vehetik rendeletet. Minden kormányrendeletnek ugyanis a megyéhez kellett érkeznit, mely aztán, ha azt törvényesnek találta, kiadta végrehajtás végett az illető tisztviselőnek, ha pedig törvénytelennek ítélte, nem adta

veti egy fájdó utógondolat s annak tudata, hogy ez áldott napon Nagyváradi városának szép ünnepén nem lehetek ott polgártársaim között, kikhez nemcsak alkotmányos és törvényes köteletség, de az őszinte ragaszkodás és igaz szeretet lelki köteléke is csatol.

En ezen a napon, az ország fővárosában, mint népképviselő veszem ki részemet országos és nemzeti ünnepünkben, s így hábár külön is, de lélekben és érzelmeiben együtt leszünk.

Es szerte e nagy hazában mindenütt együtt lesznek az igazak, Kossuth Lajos nagy nevének dicsőítésében, áldott emlékének ünneplésében.

Mert az Ő nevével hajoltak meg egykoron főnemeseink, nagy uraink, hatalmasaink; az Ő nevével lettek felemelve jobbágyaink, szegényeink, a jognélküli magyar népnek milliói; és az Ő nevével lettek polgárokká, egyenjogúvá, egyenlővé e nemzet minden rangú és rendű fiai, leányai.

Hála legyen az Ő nevének!

Es azoknak, kik most e nagy napon Nagyváradi közönsége nevében összegyűlnek, tanúságot tenni egy lelkes magyar városnak háltjáról, kegyeletéről, — Nektek, édes atyámfiai, derék polgártársaim, lelkesült örömmel küldöm szerető üdvözlőmet!

Az én hű szívem ott van közöttetek. Budapest, 1902. szept. 18.

Honfiai tisztelettel

Barabás Béla.

Nagyváradi város országgy. képviselője.

A nagyváradi felső kereskedelmi iskola tanári kara és ifjúsága Kossuth Lajos születésének századik évfordulója alkalmából ma pénteken d. u. három órakor a Kereskedelmi Csarnok dísztermében iskolai ünnepet rendez, a következő műsorral: 1. Hymnusz. Éneklő az ifjúság. 2. Megnyitó beszéd. Tartja dr. Kovács S. János igazgató. 3. Kossuth. Móra Istvántól. Szavaltja: Kristó Máté f. o. t. 4. Ünnepi beszéd. Tartja: Molnár Albert f. o. t. 5. Száz éve múlt... Irta és szavaltja: Hakker Andor f. o. t. 6. Tavasz elmúlt... Éneklő a zenekar kíséretével a dalkör. 7. Kossuth sírja, Abrányi Emiltől, szavaltja: Steiner Edgárd köz. o. t. 8. Fohász. Rákosi Viktortól. Elmondja: Vékony Miklós a. o. t. 9. Kossuth-hymnusz. —

Szövege Breznay Gézáról, dallama Várad Aladár zenetanártól, éneklő az ifjúsági dalkör.

A **Kath. Legényegylet** vasárnap délelőtt 11 órakor tart emlékünnepelet a következő programmal:

1. Dalárda — Hymnusz.
2. Igazgatói megnyitó. — A munka és szabadság.
3. Zene. — Kossuth dal.
4. Kendrella János szavaltja. Kossuth emléke. Irta: Dutka Akos.
5. Dalárda. — Tavasz elmúlt.
6. Ifj. Gyulai Károly, — Kossuth emléke.
7. Zene.
8. Faragó János főrendező: — Visszatekintés hazánk gazdasági viszonyaira Kossuth koráig.
9. A titkár szavaltja.
10. Dalárda.
11. Papp Ferenc szavaltja.
12. Zene — Tavasz elmúlt.

Az ünnepély az együletnek e célra feldíszített termében lesz megtartva, melyre az összes pártoló és rendes tagokat tisztelettel meghívja az elöljáróság.

Itt említjük meg, hogy a mai évforduló alkalmából **Katona Mihály**, a polgári iskola pedellusa írt egy hazafiságtól duzzadó költeményt.

Az ünnepségek második része vasárnap fog lefolyni, a mikor **Barabás Béla**, Nagyváradi város országgyűlési képviselője is itt lesz s ő tartja az ünnepi beszédet.

Hihetetlenül imponáns lesz a vasárnapi Rhédey-kerti ünnepély, melyen a polgárság ezrei jelennek meg.

A gyülekezés a Szt. László-téren lesz háromnegyed 4 órakor. Ide testületileg vonulnak föl az összes egyletek zászlóik alatt. Együttessen vonulnak fel az egyes városrészek lakói és pedig mindnyájan zászlók alatt.

Vasárnap délután 2 órakor a Szt. László-teret és a Kert utcát kivéve bevonatnak az összes zászlók és minden zászló felhozatik a Szt.-László-térre. Legalább 1500—2000 nemzeti színű lohogó alatt történi meg a polgárság kivonulása, melyhez fogható nagyszabású felvonulást még nem látott Nagyváradi városa.

A menet élén a város összes első rendű cigány zenekarai haladnak.

A menetben való részvételre jelentkeztek már eddig zászlók alatt: a függetlenség kör, az ipartestület, az iparos-kör, a jogakadémia ifjúsága, az iparos ifjak köre, a kiskereskedők-

társulata, a kereskedő ifjak köre, a kath. legényegylet, a csizmadia ipartársulat, a ker. betegsegélyző pénztár, az általános munkásegylet, a v.-velencei gazdakör, a független földművesek egylete, a pinczeregylet, az első magyar műdomborító-gyár munkásai. Testületileg való részvételre még mindig lehet jelentkezni Szokoly Tamásnál.

A menet egy negyed 5 órakor indul el a Szt. László-térről ki a Rhédey-kertbe.

Itt pont háromnegyed 5 órakor kezdődik az ünnepély, melynek részletes programját holnap közöljük.

Este 8 órakor társasvacsora és később táncmulatság lesz a Fekete Sas nagytermében, melyen jelen lesz Barabás Béla is.

Felhívás

az ipartestület kötelékébe tartozó iparos polgárokhöz!

Felkérem a tiszteit iparos polgártársakat, hogy a mai napon megtartandó országos nagy nemzeti Kossuth-ünnepélyen, összes számban megjelenni sziveskedjenek.

A gyülekezés az ipartestület házában Kert-utca 80. szám, reggel 8 órakor, onnan tömeges felvonulás, az istentisztelet megtartási helyére a telek-utcai ev. ref. egyház templomába.

Minden magyar ember megteszi ma a kötelességét.

Nagyváradi, 1902. szeptember 19-én.

Bertsey György,

ipartestületi elnök.

Értesítés

Ezennel értesítjük t. ügyfeleinket, hogy az országos ünnep miatt pénztárunk ma pénteken egész nap zárva maradt. A mai napon esedékes szövetkezeti befizetések a jövő hét folyamán mulasztási illeték nélkül teljesíthetők.

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság.
Polgári Takaré- és Segélyszövetkezet.

Az ujságírók Kossuth ünnepe.

A Budapesti Ujságírók Egyesülete tegnap délelőtt 11 órakor tartotta meg a Kossuth-ünnepet Kerepesi-ut 17. szám alatt lévő helyiségében.

Az ünnep az ujságírók háziünnepé volt, melyen az ujságírói kar számtalan képviselője jelent meg, úgy hogy a terem szorongásig megtelt.

Megyénk az új sérelmet 1836 decz. 12-iki közgyűlésén fokozott izgalommal tárgyalta s végsőleg azt határozta, hogy új és radikálisabb asztali megindítása céljából bejárja Pestmegye hivatalos tudósítását; de mindenre megmarad az ügyet illetően a nádorhoz intézett feliratában kifejtett elvek mellett; mit hogy tetteleg is bebizonytson, ezennel a »Törvényhatósági Tudósítások« egy példányát a vármegyei levéltár számára megrendeli. (Hol az ma is megvan.)

Biharmegye példáját a többi megye is követte. Sőt mintegy huszonegy feliratot intéztek a királyhoz és miként Bihar, a vállalat pártolása jeléül a lapokat a levéltárak számára megrendelték; ezenfelül pedig tisztviselők köréből a lap számára még hivatalos tudósítót is neveztek ki.

Kossuth Lajos látván, hogy a megyék által így kivételes fokban gyámoltatik az új szigorú tilalom dacára is lapját — még pedig minden tekintetben való fokozódott sikerrel — kilencz hónapon át folytatta; míg végre a kormány hosszas habozás után elhatározta, hogy a szerkesztő személye ellen erőhatárhoz nyúl.

Ez erőszakot a kormány, mint a köztörté-

ki. A mi konkrét esetünket illetően a közjogi sérelem, azonkívül, hogy a nádori kettős tilalom tárgyára vonatkozó tiltó magyar törvény nem volt, főleg abban állott, hogy a kérdéses tiltó rendelkezést a nádor (Pestmegye főispánja) illetően Zlinszky a megye megkerülésével, megyei kiküldetés nélkül, az 1723. évi 58. t.-cz. 4. §-ának evidens megsértésével foganatosították.

netből ismeretes, tényleg végre is hajtotta: 1837. máj. 4—5 közötti éjjelen Eötvös kir. ügyész fegyveres csapat segítségével Kossuthot a budai heggyeken levő lakásán, hova megrongált egészsége miatt vonult vissza, letartóztatta s a budai vár bástyája kazamatájába záratta.

Az elfogatásról a vármegyéket tehát Bihar is egy reszkető kézzel írt levélben maga **Kossuth László**, Lajosnak agg. apja tudósította. E levelet miután kiadva még nincsen, szövegét itt közöljük:

»Számos Nemes Megyék kegyeskedtek a' Nemzeti lelket, s' alkotmányos életet folytató, az értelem haladását, s' egyesületét eszközöző Törvényhatósági Tudósításokat nem csak pártolásokra méltatni, hanem Szerkesztőjüket Kossuth Lajost megbízott levelezőjükknek nyilatkoztatni, — és így nem mint magános polgár, hanem mint azon Nemes Megyéknek levelezőjük Nemzeti parancs következtében álván é pályán, hatalom karrali beléptetésére annál kevésbé számolható, mentől tisztább lélekkel és szentebb céllal tölté be polgári kötelességét, mentől melegebb kebellet buzdított a' Haza és Fejedelem, közös, érváihatalan érdekének, az értelmességnek kifejlődéséért; — nem is ok nélkül remélhető, hogy a' Nemzeti nyilvánosság jogának pártolói, azon számos lelkes Megyék, melyek e' jogot tulajdonuknak vallák, nehéz pályáján felfo ják tartani, s' hinnie

kellett, hogy a' Nemzet igazságos és alkotmányos felszólamlása legfelsőbb helyen is viszhangra, s' méltánylásra fog találni, annyival is inkább remélté pedig ezt, mentül inkább tudta, mi szerint a' Nemzeti nyilvánosság jussa, egyes polgárral elnem eshet, annak állásától fel nem függeszthetik, és így a' kormány is, őt csak mint egyes eszközlőt fogja tekinteni, azonban f. hó 4-ről 5-re éjjeli egy óra tájban Eötvös József, királyi Fiscális, egy kapitány, egy strázsamester és számos katonák társaságába a' Zuglignitben, hol két héttől óta orvosi javaslat következtében kint lakott, elfogatván, Budára a' Várban levő katonai laktanyába vitetett, s' reggeli 4 óra tájba ugyanazok által Pesti szállásán irományai s levelei is elfoglaltattak; — mit tisztelt levelezőinek, különösen pedig az őt megbízó Nemes Megyéknek alázatosan tudokra adni kötelességének ismeri az Atya. — Pest Május 6-án 1837.

Kossuth László. (Levélt. 61. X. 1837.)

E levéllel csaknem egyidejűleg érkezett meg a megyéhez Pestmegyének is az elfogatás tényével szemben elfoglalt álláspontját kifejtő irat, melyeknek értelme szerint ő császári Felségét Országgyűlés tartására, Nádor Ispány ő Hozzértségét pedig az e tárgyban közbenjárására ujlag alázatosan megkéretni s e lépésekről az Ország Törvényhatóságait értesíttetni rendelték és a kebelükből e végre

Ott voltak újságírók minden pártárvyatból, pártkülönbség nélkül, sőt a hivatalos és félhivatalos lapok munkatársai közül igen tekintélyes számban.

Az ünnepélyt Vészi József elnök nyitotta meg rövid, de igen meleg hangú, lendületes beszéddel, a melyben Kossuth Lajosról általában és különösen mint újságíróról emlékezett meg. A zajos éljenzés után Mezey Ernő, a kiváló publicista tartotta meg ünnepi beszédét, a melyből a főbb passzusokat itt közöljük:

Mi hírlapírók teljes szívvel, benső lélekkel ünnepeljük Kossuth Lajosban az igazi nagyságot, legdicsebb elődünket. A mi kritikái szemünk előtt tisztán, világosan, minden mystikus hozzátétel nélkül áll az ő nagysága, mégis mily csodálatos tüneménykép, szinte titokteljes de rengéssel vonult fel a hírlapíró Kossuth hazánk fölött. Mondjuk ki egy szóval: a szellemnek hatalma volt ez.

Minden időben a világ dolgai körül az emberiség sorsának elintézésében nagy jelentősége volt a szellemi erőnek, a tehetség hatalmának. Még a tiszta gondolat is, habár láthatatlan utakon, végeredményben befolyást gyakorol a gyakorlati életre, a politikára, a törvényhozásra. De soha előbb a magyar történelem nem mutatta fel példáját annak, hogy valaki, a kit pályája kezdetén az életviszonyok szerény nyomásai között és az ismeretlenség homálya környezet, pusztán az írói tollból kisugárzó eszmék fényében, szellemi tehetségének varázsával közvetlenül egy nemzet vezérévé váljék, a közdolgok menetét befolyásolja és végül a külső hatalom birtokát is elnyerje.

Mielőtt a demokrácia követeléseit az intézményekben megvalósította volna, Kossuth Lajos már személyében érvényesítette és elismertette a szellemi felsőbbnek, a lángelmének nagy természetes jogát a milliók vezetésére.

Azt a zengzetes, hajlékony, gazdag nyelvet, melyet irodalmunk újkori föllendülése, Kazinczy, Kölcsey, Vörösmarty munkája megteremtett, Kossuth Lajos Orpheusnak varázshedűjeként zendítette meg a magyar közéletben.

Zengésétől meleggé lett egyszerre a nyilvánosság levegője, az önzésnek sok százados jege, a mely a társadalom kasztszervezetét befedte, egyszerre olvadásnak indult, az új igazságok mint zúgó patakok rohantak a völgyekbe, a hová ennek a tollnak a varázsa hatott. Fényes világosság támadt a lelkekben, nagylelkűség hajlott ki a szivekből.

kinevezett küldöttség által kidolgozott s ő felségéhez intézett felirásukkal együtt a Megyével közlik.

Ha helyünk engedné szószerint közölnök Bihar megyének június 5-ik napján hozott idevágó határozatát: a megye a királyhoz irt fel, melyben a tény fejtegetése, az elfogadás igazságtalan voltának jogi és érzelmi argumentumokkal való körülbástyázása meggyőző és maghat mindenkit; tértárában ezáltal a határozatnak csak a leglényegesebb, de erőlyesebb részét közöljük:

»rendelítetik, hogy ha ezen alázatos felirásra a most folyó év Szent Mihály havába tartatni szokott rendes közgyűlésre megnyugtató vagy épen válasz szava nem érkezend, a fentebbi sérelmeknek orvoslása végett országgyűlésének tartását kérő folyamodás O felségének a megye kebeléből Pest megye felszólítása értelmében kinevezendő s a folyamodás tartamát élő szóval is alázatosan kifjű küldöttség által légyen által nyujtandó.»

E pont befejezéseül még csak azt jegyezzük meg, hogy a kormány Kossuth letartóztatásával célzott nem ért, mert a vármegyék Pest megye indítványára egyhangulag elhatározták, hogy a törvényhatósági indítások pótlásául a jövőben egymásnak kölcsönösen megküldik érdekesebb gyűléseik lefolyásának az ismeretelését.

(Folytatjuk.)

Bár szelleme a legmerészebb vezetéssel új látóhatárok felé tört, bár apostoli ihlettel mindenkor a jognélküli tömegért, az elhagyott milliókért szállott sikra, soha az eszmei harcz magasztos színvonaláról le nem tért, soha a demagógia salakokat hányó mélyvédt, soha a közönség hatása volt az a páratlan látvány, a ködésnek hatása volt az a páratlan látvány, a mely Magyarország történelmének örök büszkesége, hogy maga a kiváltságos osztály kikerülve a köznép szabad tartó lelkesedés el harczolt a köznép szabadságáért és a diadal napján nagyszerű önmegtartóztatással vette fel az alkotmány sáncaiba.

Az isteni Gondviselés szokatlan hosszú életkorral ajándékozta meg és ő ezt úgy élte végig, hogy minden szakából, minden változásból, hanyattatásaiból, viszontagságaiból, óriási tapasztalásaiból egy szent hagyomány, egy nagy teremtés, örök igazság sugározzék nemzetének.

Mi az a tanítás, a mely magyar hazafiak között vita tárgya nem lehet? Mi különösen benne a mi közös örökségünk, mi magyar hírlapírók? Mert ez az első alap abban az erkölcsi viszonyban, a mely mindnyájunkat a magyar közönség szolgálatába állított. Ez a számonkra rendelt hagyomány: a magyar haza szabadsága, a nemzet egysége, a magyar nép teljessége.

Hirdessünk bár különböző meggyőződéseket, képviseljünk bár különböző pártokat, óvjuk együtt ezeket a szent üzeneteket, hogy közös feladatunkon soha hiba ne essék és az egész magyar társadalom minden osztályát, minden felekezetét, minden munkakört mindenkor összegyűjthessük legfőbb nemzeti eszméink oltára körül. És ha az isteni végzet ismét oly órát rendelne, a mikor a nemzetnek a legóriásibb erőfeszítéssel kell látjogáért sikra szállani, akkor is a mi riadónk toborozza össze és állítsa fegyverbe az egész egységes nemzeti táborát, hogy szószerinti valóságá váltsuk azt a végső üzenetet is, a melyről most az egész ország karéneke zengi:

Ha még egyszer azt üzeni
Mindnyájunknak el kell menni.

A beszédet nagy tetszéssel fogadták és végül lelkesen megéljenzették. Az újságírók ünnepi ezzel véget ért.

Népességünk és fajunk számviszonyai tekintettel Biharvármegyére.

Irtá: Dr. Szolcsányi Hugó.

(Folytatás.)

III.

Népszámlálásaink alkalmával minden egyes megszámlált azon kérdésre is tartozott felelni, hogy az anyanyelvén kívül mely más (1880-és 90-ben hazai, 1900. bármily élő) nyelvet beszél még? Mialtal azon reánk nézve nemcsak fölülte érdekes, de egyuttal mély jelentőségű két körülmény időközönkénti megállapítása vált lehetővé: 1. hány más ajku honfitársunk beszél a magyar nyelvet is? Ezen alapon 2-szor mekkora hányadát képezi hazánk összes népességének az állam nyelvét török száma? Az ez uton nyert adatok bizonyára a magyar nyelv tényleges hódítási mérveinek legegyszerűbb, de egyszerűs mind legtanulmányosabb ismervél szolgálhatnak.

A népszámlálásoknak idevonatkozó adat feljegyzései szerint hazánkban a nem magyar anyanyelvűek közül 1880-ban 828 ezer v. 0.9 sz., 1890-ben 11. mill. v. 11 sz., 1900-ban 1.4 mill. v. közel 16 sz. beszélt magyarul is, még pedig legtöbb német, majd tót, keveseb a román és ruthén, legkevésbé a horvát.

Ezen adatok sajnosan azt igazolják, hogy hazai nemzetiségünk körében az államnyelv ismerete fölülte lassu ütemben terjed. Miért is e körülmény jellemzésére még ma is teljesen ráillik bold. Keleti Károlyunknak, az 1880-iki népszámlálás alkalmából, ugyancsak e mozzanatot illetőleg nyilvánított következő megjegyzése: »E néhány szám igen érdekesen szól. Hazánk összes idegen ajku polgártársainknak 16 (1889-ban 9) sz.-a bírja az állam nyelvét. Ez

ugyan nem sok és csekélységében vádolja indolenciánkat, melylyel tétlenül néztük századokon át, hogyan tartják meg helyüket, sőt foglalnak még tért is a nálunknál műveletlenebb elemek. Egyenkint mint hősök, mint nemzet nem bírnak ama bátorsággal, amely az államalkotó és államfentartó nemzetiséget megilleti. Avagy nem kulturális feladat-e a magyar nyelv terjesztése Magyarországon? Am tekintésük közelebről e számokat. A ruthénnek, a románnak 7-8 sz.-a bírja az állam nyelvét, a magáét pedig egyik sem foghatja magasabban állónak, több műveltséget közvetítőnek mondhatni. Ellenben a külföldi, itt korántsem a bosnyák és bolgár, hanem a nagy civilizált államok polgárai értendők, továbbá a német, kinek nagy kultur nemzet áll a háta mögött, ők a 19 illetve 24 sz.-ot (1890) meghaladó arányban sajátították el a magyar nyelvet. Sajátították mondom, mert a magyar állam eljárása valamennyi nemzetiség irányában egyenlő lévén, a külföldire, meg a németre ne talán gyakorlott pressióról nem lehet szó és én azért e számokból a magyar kultur elem egyik legfenségebb vívmányát állítom ki.»

Nyelvünknek ezen valóban szerény mérvű terjedése azonban különösen két irányban szerezhet nekünk jól eső megnyugtatót: először mert ezen el nem vitatható körülmény azon czélzatosan terjesztett híreszteléseket, melyek az e körben alkalmazott erőszakos eljárással kiabálják tele a világot, alapjában kézzelfoghatólag megczáfolja, másodsor, mert ezen szerény terjeszkedés mellett is a fokozatos és állandó fejlődés el nem tagadható.

Magyarul tudott u. i. 1880-ban Magyarország népességének 53, 1890-ben 56, 1900-ban 60 százaléka, a birodalminak pedig 1890-ben 19, 1900-ban 53 százaléka. Utolsó népszámlálásunk bizonyára azért is örökömlekezetes fog maradni, mivel az volt az első alkalom, hogy a magyar elem az anyaország, a magyarul beszélni tudók száma pedig a birodalom népességének abszolút többségét nemcsak hogy elérte, hanem azt jelentékenyen meghaladta is.

Városaink mozzanat szempontjából is ki-válnak; lakosságuknak u. i. 84 százaléka bírta a magyar nyelvet, míg a vidékének csak 54 százaléka. És Fiumén kívül városi törvényhatóságaink közül csak a tót többségű Selmecezen, továbbá a leginkább szerbek által lakott Zombor, Ujvidék, Pancsova és Versecz városokban nem emelkedett a magyarul beszélni tudók száma a lakosság abszolút többségére, míg a német Pozsonyban 53, Temesvárott pedig 66 sz.-ot ért az el.

Mindezekből láthatni, hogy városaink a magyarság szolgálatában álló, tehát kiváló missiót teljesítő kulturális centrumokat képeznek, a melyek már ezért is legmesszebb menő állami felkarolást megérdemelnek, s mindazon feltételek, intézmények és intézetekkel ellátandók lennének, a melyek őket e hazafias feladatok megoldásában hatékonyan támogatni alkalmasak.

Legalább egy futó pillantást vetve Ausztria nemzetiségi arányviszonyainak legutóbbi alakulására megjegyezhetjük, hogy ott ugy az 1881-90, mint 1891-1900 évtizedekben elért népszaporodás nem a minoritásban levő uralkodó német, hanem inkább a szláv elemek javára esett, s bár Ausztriában a németiség további viszonylagos visszaesésének megállítására időközben társadalmi, főleg állami intézkedések folyamatosítottak; azoknak a német elemet stagnáló állapotából kiemelniök nem sikerült. Ausztria német többségű államai közül csak A.-Ausztria, Szalzburg és Voralberg népessége növekedett a birodalmi átlagon felül; az elsőben a lázasan fejlődő Bécs volt e szaporodás természetes rugója, míg a két utóbbi 10 évi együttes népnövekvésének abszolút száma 33 ezer főre menván, Ausztria 2.2 millió főnyi népszaporodásában nem mondható éppen jelentékenynek. Ellenben F.-Ausztriában, Stájerországban és Tirolban csak 2-6 sz. között mozgott a németiség tíz évi fejlődésének arányszáma, mi annál feltűnőbb, mivel Európában éppen Németország válik ki az ő évenként majdnem másfél percentszerű erőteljes népszaporodásával. Viszont a szláv többségű Szi-

¹ Keleti. Nemzetiségi viszonyok Magyarországon. Akad. ért. 16. lap.

lézia, Dalmácia és Galiciában a népnövekedésnek legutóbbi osztaléka 10—12 százalékra emelkedett; mihez képest az osztrák német-ség viszonylagos számának, mely 1890-ben 36 százalékkal volt képviselve, a szláv törzsek 60 százalékkal szemben, a birodalom népességében ismét tért veszítenie kellett.

Nemzetiségi szempontból különben hazánk helyzete az ausztriainál összehasonlíthatatlanul kedvezőbb. Nemcsak azért, mert a magyar elem a Magyar Birodalom lakosságának közel felét, az anyaországnál erős abszolút többségét képezi, mely arányok a magyarság ismertett fejlődésével évről-évre javulnak, hanem mert nincs hazánkban nemzetiség, mely fajunk népességi számarányait csak megközelítené is; mivel pedig a hazai nemzetiségek közül jelentékenyebb számmal bíró németek, szlávok és románok sem nyelvi egységben, sem pedig közös szeretetből származó rokonságban sincsenek: a magyarság számbeli, prestíge még erőteljesebben megnyilatkozik.

(Folytatjuk.)

A czeglédi Kossuth-szobor leleplezése.

Kossuth Lajos szobráról tegnap Czegléden hullt le a lepel. Holnap már Szegeden leleplezik le Kossuth Lajos szobrát. Szép is, helyénvaló is ez az egymásután. Háromezer honvédet gyűjtött össze Czegléden Kossuth Lajos, aki ezután Szegedre ment, hogy »Szeged népe, nemzetem büszkesége« soraiból gyarapítsa nagy czéljára honvédségét.

Ott voltak a tegnapi örömnépe nemcsak Czegléd lakossága, hanem az egész Alföldnek magyarsága, a fővárosi és vidéki politikai és társadalmi élet előkelői.

Kora reggel talpon volt már a nagy magyar város lakossága. Negyvennyolcz taracklövés volt ez ünnepe bejelentője.

Reggel nyolcz órakor a városháza dísztermében ünnepélyes közgyűlést tartottak, amelyen megjelentek a város notabilitásai és a közgyűlés idejéig a városba érkezett vendégek.

Az Arpád téren gyülekezett ezután a lakosság, hogy együttesen induljon a bandérium kíséretében a pályaudvarra. Amikor a Budapestről egyegyed kilencz órakor elindult gyorsvonat a fővárosi vadéggel feltöltött órakor Czeglédre érkezett, harány éljenzéssel fogadta az érkezetteket Czegléd polgársága.

Föllobogozott utcák során, ezernyi ember sorfala közt haladt mártírságteljesen a menet, amely tíz óra után ért a szoborhoz.

Fölhangzott a zózsát lélekemelő dallama, amelyet az egyesített énekhar az iskolás gyermekekkel együtt énekeltek el.

Most Szabolcska Mihály szavalta el nagy hatást keltve erre az alkalomra készült magas szárnyalású ünnepi ódáját.

Majd a Kossuth-himnusz énekelte el az egyesített dalkar.

Alig hangzottak el az utolsó akkordok, Rákosi Viktor országgyűlési képviselő lépett a szobor elé s elmondta rethorikai szépségekben gazdag Fohásztát.

A dalkar ezután a »Szent a föld itt . . .« kezdetű alkalmi éneket precizen adta elő.

A leleplezett szobor Kossuth Lajost álló helyzetben, magyar ruhában ábrázolja. Kinyújtott jobb kezét maga elé tartja, balját pedig szívéhez szoritja. Két mellékalkaja van a szobornak. Magyar honvéd az egyik, zászló van az egyik kezében, a másikkal pedig Kossuthra mutatva, édes apjának, a másik mellékalkaknak arcza kifejezésével adja tudtára, hogy követni akarja Kossuth Lajost.

A Himnusz eléneklése és a koszorúk le-

tétele fejezték be a szépen sikerült ünnepséget.

Délben egy órakor a népkörben díszes társas-ebéd volt, a melyen több pohárköszöntő hangzott el a nagy halott emlékére, a fővárosból lerándult előkelőségekre, a városi notabilitásokra, stb.

A vásártéren délután 4 órakor népnépe volt, este nyolcz órakor pedig a színházban díszelőadás. Este a várost hat és fél órától kezdve nyolczig kivilágították.

Pojánai csendélet.

A bihari havasok aljában, a hol a források arany tiszta vizökkel édesgetik az utazókat, lakik egy erdőőr, Mikula Nikifor, a ki sokat ivott már e kristály tiszta vízből. Mig itta, családjával boldog életet élt; két-három év óta azonban nagyon érezte, hogy vagyonosodik s ha csak kristály vizet iszik, majd nem bír a gazdagságával; utóvégre is mit ér a pénz, ha annak nem látja örömét.

Ugy gondolkodott, hogy most már a kristály vizet felváltja jó pálinkával.

A gondolatot tett követte, ugy de ennek a feleség nem örült, ettől kezdve örökös perpatvar lett a családi élet, az asszony hasztalan kérlette, hogy gondoljon a nyolcz gyermekére, az erdőőr már jobban szerette a kedvverit italt mint a forrás vizet s ha megízlelte, a hatás nála dühöngésben nyilvánult. Futott ilyenkor előle a ház apraja-nagyja.

Igy történt ez vasárnap este is, mikor a gazda egész nap a kocsmában dicsérte az Urat. Csak estefele tért haza, hol megvacsorázva, keresett magának társaságot, kikkel még pár liter szivercsitöt beszedett. Ugy tíz óra tájban kapta a hírt főnökétől, hogy reggel a havasokat kell bejárnia s midőn hazament, hogy előkészületeit megtegye, azt tartotta legkedvesebb foglalkozásának, hogy odahaza családjával éreztesse, hogy ő az ur a háznál. Gyermekei a hátsó szobában aludtak, míg a feleség a nagy utcai szobában várt a szerető férjre, kis két éves gyermekét altatgatva.

Midőn a férj belépett a szobába, az asszony rémülve látta, hogy ismét jó lesz férje elől menekülni, nyomban karjára véve kis gyermekét szaladt ki a konyhán keresztül az udvarra, de alig ért a konyha ajtóig s azt jobb kezével maga után berántani akarta, férje már lekapta a falról fegyverét s utánna lött. A lövés a szoba ajtót horzsolva, az asszony jobb kezén a csuklós felet lötte át s a golyók a szemközti kerítésben akadtak meg.

A brutális ember lövésének majdnem két áldozata is lett.

A lövés zajára elősiető szomszédok a sérült nőt vejéhez szállították, míg a férj a szobájába zárkózott.

A falubeliek ismerve dühöngő természetét, mikor itas állapotban van, — nem merték háborgatni, mindannyian féltek egy második lövéstől.

Még az éj folyamán kivitték a sérült nőhöz a vaskóhi körorvost, a ki az első segyében részesítette, de nyomban meg is állapította, hogy a bajon már csak amputálással lehet segíteni.

Haza érkezve a bíróságnál azonnal jelentést tett, honnan a vizsgálóbíró nyomban kiszállt a sérült nő kihallgatására.

Délután az amputálás megtörtént.

A beteg nő s gyermekei aggódva várják a javulást — a mihez ugyan, tekintettel a nagy vérvesztés folytán beállt gyengeségre, kevés a

remény — a férj pedig a vaskóhi járásbírószék fogházában elmélkedik a fölöl, mit jobb inni, kristály vizet-e vagy gyilkoló pálinkát?

UJDONSÁGOK.

TAJEKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vásár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8—5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 8—5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

* Emlékbeszéd Szatmártt b. e. bibornokunkért. A szatmári Széchenyi-Társulat legutóbb tartott igazgatósági gyűlésén elhatározta, hogy b. e. bibornokunkért dr. Schlauch Lőrinczért, kit Szatmár is díszpolgári oklevéllel tüntetett ki, emlékbeszédet fognak mondani, hogy a társulat megalapítója és jótévője érdemei méltóképen legyenek megörökítve.

* Biharvármegye közgyűlése. A vármegye törvényhatósági bizottsága tegnap megkezdett évnegyedes rendes — őszi — közgyűlést ma folytatta és be is rekesztette. Az előző napon hozott határozatok hitelesítése után több árvaházi s bevehetetlen követelés törölése rendeltetett el. Több jelentéktelen ügy elintézése után a közgyűlés véget ért.

* Wolafka püspök betegsége. Dr. Wolafka Nándor vál. püspök, nváradai prépost-kanonok s debreczeni plébános, mint részvétellel értesülünk, beteg. Tegnap jött haza a m.-pócsi búcsuról, ahová minden évben, a környék buzgó híveinek ezreivel el szokott zárandokolni s ugy látszik, a négy napi ut, a rengeteg por, vagy a hűvös időjárásban, a szabadban való prédikálás megártott neki, ugy, hogy most orvosai parancsára több napig a szobát kénytelen őrizni.

* A városi iparoktatási alap 1901. évi zárszámadását a kereskedelmi miniszter jóváhagyta. Az alap vagyona a múlt évben 9371 kor. 21 fillér volt és 421 kor. 28 fillért költöttek el belőle.

* A kapuczinusok ex-provincziálisai Nagyváradon. A kapuczinusoknak a múlt hónapban tartott nagy káptalana, P. Lukács Vitál volt provincziálisnak letelvén megbízatási ideje, helyébe P. Völlin Alajos, budai házfőnököt választotta meg provincziálisnak s így ismét magyar ember lett a tartományi főnök. P. Lukács ex-provincziális pedig, kit custos generalissá választottak, a nagyváradai rendháznak lett tagja, hová a sapokban be is költözött.

* Kinevezés. Derzsi Kálmán képviselt gazdasági tanult az órnáthelyfalvai községi gazdasági ismétlő iskolához gazdasági szaktanítóvá kinevezte.

* A leleplezés terve. Az építendő leleplezés terveit már jó ideje a kereskedelmi miniszteriumban hirtették, s csak most vizsgálta át a kereskedelmi miniszterium műszaki osztálya, s mindent rendben találván, helyben hagyta. Így tehát az építést a jövő tavasszal megkezdhetik.

* Biharvármegye közbiztonsága. A csendőrpáncsnokság múlt havi jelentése értelmében Biharvármegye augusztus havi közbiztonságát a következő büntettek zavarták: Hatóság elleni erőszak 4, gyilkosság 1, szándékos emberölés 2, ember élete és épsége elleni egyéb támadások 40, rablás 2, gyújtogatás 29, lopás 28, vagyon, élelmi egyéb cselekmény 31, egyéb bűncselekmény 23 összesen 213. Nagy szám, de még sem elszomorító az átlaghoz viszonyítva. Sajnálatos az, hogy az idei bűnségesség termés arányilag igen nagy százaléka pusztult el, hol szándékosan, hol véletlen gondatlanságból támadt tűzvészben.

* **A villam világítási telep.** Nagy-Várad város szeptemberi közgyűlése a villamvilágítási telep elhelyezésére vonatkozólag azt határozta, hogy a várad-velencei közbirtokosság tulajdonát képező s a vasut mentén fekvő telekre teszi azt. **Rimler** Károly polgármester megkereste ez ügyben a közbirtokosságot s megkérdezte őket, mennyiért adnának át 2 holdat e célra a városnak? A közbirtokosság azonban azt felelte, hogy nem ad át semmi árért a telekből, mert adott már az államvasutaknak, a többire pedig szükségük van. Így most már megint aktuálissá válik a nagypiaczteri elhelyezés kérdése, vagy keressen a tanács más alkalmasabb területet — például az új serti vásár-tér és a Körözs közt fekvő s a város tulajdonát képező területen.

* **Vadászterület bérbé adása.** Mező-Telki község a határán fekvő vadászterületet, az előbbi bérlő lemondása folytán, három következő évre újból bérbé adja. A bérbéadás nyilvános árverésen a mező-telki-i község házában szeptember hó 22-én délután 3 órakor történik.

* **A város elutasított kérése.** Híre terjedt néhány hét előtt, hogy a pénzügyigazgatóság késedelmi kamatot rótt a városra, a miért a fogyasztási adót elkésve fizeti. A késedelmi kamat kivételének jogtalanságáért **Rimler** Károly polgármester személyesen tiltakozott **Papp** Miklós pénzügyigazgatónál, de a pénzügyigazgató miben sem tért el határozatától. A város ekkor a pénzügyminiszteriumhoz fordult és 700 kor késedelmi kamat elengedését kérte, de a miniszter a pénzügyigazgatóság tegnapi átirata értelmében a város kérését nem teljesítette, tehát a késedelmi kamatot ki kell fizetni.

* **Az olasz borvám klauzula ellen.** Szatmár-Nómeti váro felírt a belügyminiszterhez és a földművelésügyi miniszterhez az olasz borvám klauzula eltörlése végett. Feliratát most megküldte Nagyvárad városának és Biharvármegyének, hogy kérésüket hasonló szellemű felirattal támogassák. A városi tanács az átiratot legközelebb tárgyalás alá veszi.

* **Polgármesteri sajtószabadság.** Furcsa fogalma lehet Nagyvárad polgármesterének a sajtószabadságról. Tegnap gondolt egyet s rövidesen betöltötte egyik nagyvárad-i krajczáros lapnak az utcai elárúsítást, amint indokoltságában mondja, azért, hogy a községet a fölösleges zaklatástól megóvja. Köszönjük a kedves figyelmet, de ha egy újságnak a rikkancsai nem zaklatók, kettőre sem fogják zavarni idegeinket. Különben is ha a sajtószabadság azt követeli, hogy az egyiket árusítsák három éve, akkor ezentúl lehet a másodikat is árusítani. A rendelet különben felebezés folytán a belügyminiszteriumba került, a hol érdeme szerint bizonyosan meg fogják semmisíteni.

* **Halálozások.** Résztvétel vettük a következő gyászjelentést:

Pekárik Ferenc mély fájdalommal tudatja a legjobb hitves és rokon **Pekárik** Ferencné, szül. Leskó Máriaának folyó hó 17-én este 10 órakor, élte 64-ik, boldog házassága 30-ik évében hosszas szenvedés és a halotti szentségek ájtatos felvétele után történt csendes elhunytát. A megboldogult halott földi maradványa folyó hó 19-én délután 4 órakor fog Kis-Körözs-utca 628. szám alatt levő lakásnál a róm. kath. egyház szertartása szerint beszenteltetni s az újvárosi központi sírkertben örök nyugalomra tétetni. Az engesztelő szent miseáldozat folyó hó 20-án, délelőtt 9 órakor fog az újvárosi plébánia-templomban az egek Úrának bemutatni, mely végtisztességtételre az elhunyt rokonai, barátai és ismerősei tisztelettel meghívotnak. Nagyvárad, 1902 szeptember hó 18. Az örök világosság fényeskedjék neki!

Résztvétel értesülünk, hogy **Lányi** Gyula szűcs iparos elhalálozott. Temetése ma, pénteken délután 3 órakor lesz a Nagy-Magyar utcái 24 szám alatt levő gyászházban. **Bertsey** György ipartestületi elnök ez uton kéri fel az iparos polgárokat, hogy a temetésen lehetőleg nagy számban jelenjenek meg.

x **Nagyvárad előkelő közönsége** kényelmét nagyban elősegíti az, hogy gyermekei ruházatáért ma már nem kell Budapestet vagy Bécsset felkeresni, mert azt a legutolsó divat követelményei szerint idehaza is megrendelheti. Ajánljuk olvasó közönségünk figyelmébe **Kalivodáné K. Ilona** körlevelét, melyet mai számunkhoz mellékelve juttatunk kézhez. 317.

ZENE ES MUVESZET.

A zeneközpont megnyitása.

Tegnap volt a nagyvárad-i zeneközpont egyesülete által fenntartott nyilvános zeneközpontjának a megnyitó ünnepély; az iskola minden tanszakára iratkoztak növendékek szép számban. Az igazgatóság ez uton is felkéri azon szülőket, akik még gyermekeiket beiratni akarják, azt mentől előbb eszközölgék, mert az órarend végleges megállapítása csak a beiratások végeztével válik lehetségessé.

Igazságszolgáltatás.

Zsarolásért 200 kor. Még januárban történt, hogy **Glück** Adolf háza leégett, s a benne lakó **Klein** Zsigmond is tetemes kárt szenvedett, mert összes szobaberendezése a tűzvész áldozatául esett.

Glück Adolf megsejtve ám azt, hogy a **Klein** bitorai 1250 forint értékben biztosítva voltak, azzal a követeléssel állított be lakójához, hogy fizessen neki 300 forintot s akkor ő is bizonyítani fogja a biztosító-társaságnak, hogy minden biztosított tárgy eléget, de más-külömben kevés kártérítést fog látni.

Klein mit sem hederített a fenyegetésre, hanem a biztosítási összeg felvétele után látott de az már nehézségekbe ütközött, mert **Glück** előre informálta a biztosító társaságot.

Ezért **Klein** **Glück** Adolfot zsarolás miatt feljelentette a büntető bíróságnál.

Ma ítékezett ebben az ügyben a kir. törvényszék, s **Glück** Adolfot 200 korona pénzbírsággal büntette.

Végtárgyalás a zágrábi zavargások ügyében. A zágrábi zavargások alkalmával elfogott vádlottakkal tegnap közölték a vizsgálóbíró vádiratát s ha a vádlottak nem tesznek ellene kifogást, úgy már a jövő héten megtartják a végtárgyalást.

SPORT.

Nagyvárad-i löversenyek.

Folyó hó 20-án szombaton és 21-én vasárnap tartja meg a Gazdasági Egylet idei löversenyét.

A verseny intézősége a következőképen alakult meg:

Igazgatóság: gróf **Batthyány** Gábor, gróf **Károlyi** Gyula, báró **Königswarder** Herman, **Szunyogh** Lóránd, gróf **Tisza** István. Bíró az akadály-, gát- és síkversenyénél: **Klobuszky** Béla. Indítók: **Beóthy** Pál, báró **Schwaben Durneiss** Gyula. Idő mérő: **Cziffra** Gerő. Mázslók: **Meskó** Boldizsár. **Pallay** Lajos. Handicapper: **Szunyogh** Zoltán, Pálya felügyelők: **Cziffra** Kálmán, **Fráter**

Emil Pályaorvos: Dr. **Mayer** László. Totalizateur vezető: **Hollósy** Jenő. Versenytitkár: **Weingartner** Andor. Tanúk a helyszínen választatnak.

Az intézőség már kibocsátotta a verseny programját, melyből közöljük az első napra eső pontokat, melyek a következők:

I. **Eladó sikverseny.** Díj 1000 kor. Neveztek: **Bogyay** A., **Borbély** Gy., **Czárán** Z., **Folberth** J., **Jóny** J., **Klein** Gy., **Liptay** B., **Nagy** A., gróf **Pejacsevich** Á., **Rohonczy** L., **Schéy** P., gr. **Starhemberg** V., **Wondrák** K.

II. **Ürögi akadályverseny.** Díj 1500 kor. Neveztek: **Czárán** J., gr. **Dégenfeld** O., **Folberth** J., **Heintschl** F., **Kiss** A., **Krause** K., **Kreisler** F., **Liptay** B., gr. **Merveldt** M., br. **Morpurgo** A., **Nagy** A., **Pokorny** A., **Rohonczy** L., gróf **Starhemberg** V., **Stein** R.

III. **Nagyvárad város díja.** (Kettős fogatok.) Díj 1000 kor. Neveztek: **Kiss** Ernő, **Liptay** Béla, **Olasz** Elemér.

IV. **Szentmártoni gátverseny.** Díj 1500 kor. Neveztek: **Bogyay** A., **Czárán** J., gr. **Dégenfeld** O., **Edlinger** O., **Folberth** J., **Heintschl** F., **Klein** Gy., **Krause** K., **Liptay** B., br. **Morpurgo** A., **Nagy** A., gr. **Starhemberg** V., **Wondrák** K.

V. **Zerge akadályverseny.** Díj 1000 kor. Neveztek: **Borbély** Gy., **Fejér** J., **Hodza** S., **Hoffmann** L., **Klein** Gy., **Krause** K., gr. **Merveldt** M., **Nagy** A., **Rohonczy** L., id. **Vojnich** S.

VI. **Bónai kúti síkverseny.** Díj 1500 kor. Neveztek: **Bogyay** A., **Czárán** J., **Czárán** Z., gróf **Dégenfeld** O., **Kiss** A., **Klein** Gy., **Rohonczy** L., gr. **Starhemberg** V., id. **Vojnich** S., **Wondrák** K.

VII. **Svengali verseny.** Díj 1000 kor. Neveztek: **Czárán** J., báró **Schwaben-Durneiss** Gy., **Szunyogh** Zoltán.

A versenyek kezdete pontban 2 órakor.

SZINHÁZ.

HETI MŰSOR.

Szombat: Csepürágók.

Vasárnap: Bölcső és koporsó.

A bérlők figyelmébe. Somogyi szigzagató a következő bérléshirdetést bocsátotta ki: Tisztelettel tudatom a t. bérlőkkel, hogy az 1902-ik év okt. 1-én kezdődő bérlési időre a volt t. bérlők helyéik megtartása iránt szept. hó 22-én d. e. 9 órától 12 óráig, d. u. 3 órától 5-ig, a színház titkári irodájában intézkedhetnek. Az e időn túl visszamaradt eddigi bérlési jegyek is esetleg új helybérlőknek adhatók ki.

A színház műsora. Ma este a Kossuth emlékére rendezett díszelőadással nyílik meg a Szigligeti-színház. Szombaton este a tavalyi szezon legnagyobb sikerű operett-ünnepségét, a »Csepürágók«-at frissíti föl a színház. A hájos muzsikájú operett főbb szerepét **Bilkey** Irén, **T. Pogány** Janka, **Benkő** Jolán, **Pintér**, **Bognár**, **Krasznay**, **Bécezi**, **Szatmáry** stb. játsszák. Vasárnap este a Kossuth-előadást ismétli meg a társulat. Vasárnap délután a nagy népszerű s löversenyek miatt előadást valószínűleg nem tart a színház. A jövő hét műsorát, mely érdekes és változatos lesz, legközelebb publikálja a színház vezetősege.

REGÉNY-CSARNOK.

Tűzvel-vassal.

Írta: **Sienkiewicz** Henrik.

A hercegi pár is elbűsüztet már eközben s egy óra mulva megindult a hercegeasszony Turovje felé, míg a sereg **Pripetnek** tartott. Mikor éjszaka a huszárok őrsége mellett komppokat ácsoltak az ágyuk számára, **Longinus** négyokat sóhajtvá szólt **Skrzetuskához**.

— Milyen szerencsétlen is vagyok én, testvér!

— Mi a bajod?

— Rosz hírek jöttek Ukrániából?
 — Mit tartozik az rád?
 — Nagyon is rártartozik. Tuhaj bég seregeitől együtt visszatért a Krimbe.
 — Hiszen az jó hír.
 — Neked, de nem nekem. A tatárok elvonnultak, honnan veszek én már most három pogányfejet?
 — Szerzetusi mosolygott.
 — Olyan sürgős a dolog?
 — Ezer szűkségem van azokra a fejekre!
 — Szerzetusi sejtette már, hogy miért.
 — Persze, győltör már a fogadalmad. Szerelmes vagy pajtás!
 — Longinus lesütötte a szemét.
 — Nem tagadhatom pajtás, szerelmes vagyok.

— Sose szőgyeld magad azért. Bánkódnod sem kell. En nem hiszek a Tuhaj bég visszavonulásában. Lesz még annyi pogánnyal dolgod, mint most szunyoggal.

Egész felhőkben rajzolták körül a lovakat s az embereket a szunyogok e mocsaras vidéken. Nem volt ott egy talpalatnyi száraz hely sem, vízben fürödtek az erdőben a fák, a lovak is vízben gázoltak, a kerékagyik lesüppedtek a szekerék.

Wayel már egészen kétségbeesett.
 — Csernigovnál a tűz akart elnyelni, itt még a víz...

Négy napig tartott, míg a sereg keresztülvergődött a Pripeten s azontul lépten-nyomon patakokon, folyókon kellett átgázolniok, mert hadat sehol sem találtak, komp is kevés volt. Azután jöttek a ködök s az esők. A legénység minden erejét megfeszítette, hogy végre-valahára kivergődjék erről az átkozott helyről.

A herceg siettetette, hajszolta az embereit. Egész erdőket döntetett le az utból, ősvényeket vágatott, ő haladt mindenütt legelő. Az ő példája lelkesítette a lankadókát, akik nem is mertek panaszkodni, noharoskadoztak a kimerültségtől. A lovak dőltekki legelőszőr, patájuk megtöredezett, az ágyuk előtt megszakadt az inuk, úgy, hogy a kozákkatonák és a Volodyjovskij dragonyosai húzták az ágyukat. A Szerzetusi huszárjai meg a pánczéles vitézek tejszékkel dolgoztak, hidakat ácsoltak. Csakis a vezetőjük vasakarata tartotta még bennök a lelket. A lakosság nem segített volna nekik, csak nézte őket tétlenül, mint a mocsárból, a vízből előszálló mesealakokat. Legfőképp, hogy vezetőket adott melléjük.

A sereg türelmesen viselte a megpróbáltatást, nem zúgolódt és nem fordult a nép ellen. Ahol elvonnult, nem kísérte jajgatás, sem könnyek s az emberek így szóltak:
 — Jeremiás jó, szelíd!

Végre husz napi emberfeletti erőfeszítés után elérték a lázadó vidékre.

— Jeremiás jön! Itt van Jeremiás! jajgatnak az emberek végig a vad mezőségen.

— Jeremiás jön! visszhangoztak a csehrini és jehorliki falvak és e kiáltásra kihullott a parasztok kezéből a kés, a kasza és vasvilla, elsápadt az arcuk és éjszaka idején tovaszöktek biztosebb vidékre a csapatok, mint a farkascorda elinal a vadászok kúrjének szavára. A tatárok leszálltak a lóról és fülüket a földre szoritva, haligauak, sem közeledik-e seregének a dobogása és a kastélyokban és a várakban, amelyeket uraik még védeni tudtak, megkongatták harangokat és Ted-umot mondtak a templomokban.

A rettenetes, a fenyegető oroszlán pedig lehevert a lázadó ország határán és kipihente a fáradalmait.

Jeremiás erőt gyűjtött a támadásra.

X.

Chmielnickij Korzuntól Biala-Z-skiewbe vount s ott rendezte be főhadiszállását. Serege a folyó másik partján táborozott s elárasztotta az egész kijwi vajdaságot.

Longinus ok nélkül sopyánkodott, hogy nem lesz alkalma pogánykoponyákat levágnia, mert a Tuhaj bég eltakarodásáról szó ó hír valótlán volt. A tatárfőnök egész seregével itt maradt, sőt jött melléje más tatárvezér is. Az asowi és astrakháni kis czaroc-kák, akik még sohasem merészködtek lengyel főpre lépni, négyezer embert hoztak magokkal s Balogradból és Buđsiakból is jött vagy huszonnégyezer tatár, előbb

esküdt százados ellenségei, most szeretett pajtásai és testvérei Saporogiának és a kozákoknak. Sőt Girai Isbau khán is hozott tizenkét-ezer embert.

(Foly. köv.)

Szigligeti-Színház.

Ma pénteken, 1902. szept. 19-én

Bölcső és koporsó.

I. rész. Személyek.

Az asztalosmester	— — — —	Szatmáry A.
A felesége	— — — —	Benkő Jolán.
A leánya	— — — —	E. Kovács M.
A legény	— — — —	Dési.
Az inas	— — — —	Antalfy M.
A vén kurucz	— — — —	Bognár J.
A belletrista	— — — —	Tóth Elek.
A teátralista	— — — —	Krasznay.
A jobbágy	— — — —	Szarvassi.
A góbé	— — — —	Erdélyi M.
A Janó	— — — —	Sarkadi.
Az Icsig	— — — —	Bérezí Gy.
A Panna	— — — —	P. Szép Olga.
A bakter	— — — —	Csatár.
A hajdu	— — — —	Perényi.

Történik az asztalosmester lakásán, majd Kossuth László háza előtt Monokon, 1802. szept. 19-én.

II. rész. Személyek.

A hivatalnok	— — — —	Peterdy S.
Az újságíró	— — — —	Tóth.
A hivatalszolga	— — — —	Kohári.
Az öreg honvéd	— — — —	Bognár,
A gyári munkás	— — — —	Dési.
A mezei munkás	— — — —	Vank.
A katonás ur	— — — —	Kovács L.
A tót napszámos	— — — —	Sarkadi
A gyászruhás hölgy	— — — —	Tóvári Anna.
A simaképű ur	— — — —	Perényi.
A temető őr	— — — —	Csatár Gy.

Munkások. Alakok. Történik Budapesten s hivatalban, majd a temetőben, napjainkban.

A díszelőadásra nagy ambícióval készül a társulat. A darabhoz fényes, új díszleteket festetett Strausz Béla festő műintézetében Somogyi Károly színiigazgató. A darabot vasárnap megismétlik.

HELYVÁRAK: Nagypáholy 7 frt. Földszinti és első emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsolye 1 frt 50 kr. Kőrszék 1 frt 20 kr., Tamlászkék, frt. Erkölyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr., Erkölyülés oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártszék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., Diák és katonajegy a földszintre 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy színlap 10 kr.

Kezdeté fél 8 órakor, vége 10 órakor.

Jegyek előre válthatók d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás fél 7, vasár- és ünnepnapokon este 6 órakor.

Holnap szombaton, szept. 20-án

Csepvirágok.

Operette.

TAVIRATOR.

Ünnep este.

Budapest, szept. 18. (Saj. tud. táv.)

A főváros lobogós, zászlós, ünnepi díszben. Az utcákon óriási néptömeg hullámzik. Izgatott hangulat. Tüntetéstől tartanak.

A zilahi Wesselényi-ünnep.

Zilah, szeptember 19. A szoborleleplezési ünnep már tegnap este kezdődött a kolozsvári nemzeti-színház társulat díszelőadásával. — Szinre került a *Czigány*, a melyet nagyszámú közönség nézett végig, többek között számos

küldöttség, a mely már előre érkezett a nagy tüneményre. Tegnap érkezett meg *Tarkovitch* államtitkár a kormány képviselőjében, és *Szell* Ignác államtitkár a belügyminiszterium képviselőjében, akik délután a tisztelgő küldöttségeket fogadták. Este a színházi előadás után ismerkedő est volt, a melyen már megjelent a képviselőház nevében Dániel Gábor, továbbá *Zichy* Jenő és más előkelőségek. A küldöttségek és vendégek zömét ma várják. Az idő nagyon kellemes, de borongós. A város fel van lobogózva.

Zilah, szept. 18. (Saj. tud. távir.)

A főispán az ünnepelt *Wesselényi* fia 10 órakor nyitotta meg az ünnepi díszközgyűlést. Rövid megnyitójában megköszönte a nemzet háláját atyja iránt. *Beöthy* Zsoit gyönyörű beszédben jellemezte *Wesselényi*it.

A tápéi választási bonyodalmak.

Budapest, szept. 18. (Saj. tud. táv.)

A Tápéra kiküldött választási bizottság befejezte vizsgálatát. Visszaéléseket, melyekért a kerülettől megvonják a képviselő küldési jogot, nem találtak. A választást legközelebb kiírják. Hírlik, hogy *Enyedy* újra fellép. A szászrégeni kerület *Wickenburg* államtitkárt kérte fel jelöltnek. *Wickenburg* táviratilag visszautasította a jelöltséget.

A csapatok elszállítása Sasvárról.

Sasvár, szept. 18. A hadgyakorlatokban

részvett csapatok elszállítására *Luodenburg*-ban tábori vasúti szállító-osztályt alakítottak, a mely tisztekből és az érdekelt vasutak képviselőiből állott. Összesen szállítottak 67,419 embert, 3849 lovat, 272 szekeret és pedig 54 különböző helyőrségre. A szállítást 84 vonat végezte. A szállítást úgy végezték, hogy minden fölvevő állomásos 24 órán belül elkészültek. (M. T. I.)

A katonaság nincs készenlétben.

Budapest, szept. 18. Illetékes helyről vett értesítés alapján kijelenthetjük, hogy azon híresztelés, mintha a budapesti helyőrséget tekintettel a holnapi napra készenlétben tartanák, vagy pedig külön katonai intézkedéseket tettek volna, teljesen valóban.

Dejeuner az elvesztett tengerszemért.

Bécs, szeptember 19. *Koerber* miniszterelnök tegnap *Winkler* svájci törvényszéki elnök és a tengerszem-bíróság tagjai tiszteletére dejeunert adott, a melyen jelen volt *Goluchowski* gróf közös hadügyminiszter, *Széchenyi* Gyula gróf magyar miniszter, *Hartl* és *Pientak* osztrák miniszterek.

KÖZGAZDASÁG.

Szállítók figyelmébe.

A nagyváradi m. kir. Állami Gyermekekmenhely gondnoksága tudomására hozza a nagyváradi kereskedő cégeknek, hogy:

600 drb. leány rubához	1350 m. barchet
750 > fiu inghez	1800 > pamutvászon
750 > leány inghez	1125 > >
600 > pelenkához	480 > >
300 > csecsemő inghez	204 > >

6 éves fiuk részére 150, — 4 éves fiuk részére 150 öltözet téli felső ruha, 6 éves fiuk

részére 50 darab téli kabát szállítása vált szükségessé.

A szállítási vállalkozók felhívják, hogy az áruk szállítására nézve zárt ajánlataikat jelen közléstől számított 8 nap alatt a nagyvárad m. kir. Állami Gyermekmenhely gondnokságához (Schlauch-tér, n.-várad városi árvaház) nyújtják be.

A szállítandó vászon és ruhanemű minták a nagyvárad m. kir. Állami Gyermekmenhely gondnokságánál naponként d. e. 9—10 óráig megtekinthetők.

Kelech Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tőzsze eredeti átvírata. —

Határárak.

	Budapest, szept. 18.
Buza októberre	8.01
Buza áprilisra	8.98
Tengeri	5.16
Rozs okt.	6.53
Zab ápr.	6.
Káposzta, repesz, aug.	96

Értéktőzsde.

	Budapest, szept. 18.
Osztrák hitel	697.—
Magyar hitel	701.—
Államvasút	—
Rimamurányi	509.50
Magyar jelzálog	212.—
Sajóvári	—
Wagon-kölcsön	—

Hivatalos Árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsden 1928. szept. 18-án.

Magyar aranyjárdék 4%	120.50
Magyar koronajárdék	98.15
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4,7%	—
Magyar vasúti kölcsön ezüsten 2,7%	—
Magyar keleti vasúti államkölcsön 1876-ból	—
Magyar földterhermentesítési kölcsön 4%	98.—
Italmérséki jog megváltási kölcsön	100.—
Horvát-szlavónföldterhermentesítési kölcsön	97.50
Magyar nyeresémi-sorsjegy-kölcsön	205.—
Tízszázalékos szerződési sorsjegyek kölcsön	102.—
Osztrák járdék papirban	101.—
Osztrák járdék papirban	101.—
Osztrák járdék aranyban	121.50
Osztrák korona járdék	59.50
Osztrák államsorsjegyek	152.25
Osztrák magyar bank részvény	15.90

Magyar hitelbankrészvény	726.—
Osztrák hitelintézet részvény	712.50
Párisi visita	95.10
20 frnkos arany (Napoleon'dor)	19.06
Németbirodalmi márka	117.02
Londoni visita	239.60
20 márkás arany	23.41

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Kálmán Sándor

ékszerész,

Nagyvárad, Szent László-tér 1. szám.

Állandó nagy raktár:

Drágakövek, ékszerek, arany- és ezüst ajándéktárgyak, ezüst evőeszközök és minden e szakhoz tartozó áruból.

Legszolidabb szabott árak.

Mindennemű alakításokat és javítást elvállal.
Telephon 409. szám. 150

Egy jó forgalmu vidéki

fűszeres üzlet

a piacon.

minden órán átadó.

Czím a kiadóban.

318

Kiadó lakás.

A Bihar megyei takarékpénztár Kossuth-utcai házában

Egy másodemeleti udvari lakrész

két szoba alkov, előszoba, konyha és megfelelő mellékhelyiségekkel

f. évi november hó 1-től kiadó.

Értekezhetni az intézet I. emeleti üzlet-helyiségében. 294

Kiadó lakás.

A Mezey-féle házban (Kossuth Lajos-utca) egy első emeleti utcai lakás, mely áll: 4 szoba, 1 alcoven, mellék-helyiségek s egy üveges terasz a Kö-rözsre,

f. évi november hó 1-től kiadó.

292

Kiadó magtárak.

A Nagyvárad Takarékpénztár tulajdonát képező katonavárosi Weinberger-féle gyári helyiségben levő üres magtárak

azonnal bérbevehetőek.

Ertekezhetni a Nagyvárad Takarékpénztárnál.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Apáczai-utca 3. szám.

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfek, számlák, falragaszok, bál meghívók, tánczrendek, étlapok, naptárak, palackfeliratok, névjegyek, gyászlapok stb. a nyomdai szakba vágó nyomtatványok készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.